

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.6.30](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.6.30)

УДК 342.5

*І. П. Динник,
к. держ. упр., асистент кафедри публічного управління та адміністрування,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-2474-7371*

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

*I. Dynnyk
PhD in Public Administration, Assistant of the Department of Public Administration,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv*

MECHANISMS OF DEVELOPMENT AND FUNCTIONING OF THE STATE IN THE MODERN WORLD

Досліджено особливості впливу трансформаційних процесів сучасності на організацію та функціонування механізму сучасної держави, формуються вихідні напрямки щодо перспектив діяльності цієї системи інститутів.

У статті проаналізовані виклики, що стоять перед сучасними державами, глибинні процеси, що відбуваються в соціумі та праві, які практично обумовили дискусію про необхідність ревізії традиційних уявлень про національну державу як таку та окремі її елементи.

Відповідно до поставленої дослідницької мети розкрито сутність та особливості перспектив організації та функціонування механізму сучасної держави та проаналізовано аспекти його трансформації й розвитку.

Визначено, що у розвитку та становленні механізму держави на сучасному етапі державотворення відіграє такий важливий чинник як роль держави в забезпеченні потреб та інтересів людини в Україні.

З'ясовано, що кожна держава пройшла свій особливий шлях становлення, на який вплинуло багато чинників: історичні події, ментальність певного суспільства, рівень політико-адміністративної еліти.

Встановлено, що функції держави змінювалися залежно від політичного режиму, форми правління, адміністративно-територіального устрою.

Актуальними є питання про рівень забезпечення потреб та інтересів людини, про напрями соціальної політики щодо гарантування справедливості в суспільстві.

Обґрунтовано думку про те, що ключовим моментом становлення сучасної держави є вивчення та з'ясування особливостей, якими характеризується соціальна правова держава на сучасному етапі правового розвитку.

На основі вивчення встановлено, що забезпечення потреб та інтересів людини в Україні залежить від таких умов як: політичної волі влади співпрацювати з громадянським суспільством, бажання представників влади вивчати на державному, регіональному та місцевому рівнях потреби та інтереси людей на певній території, за розвиток якої вони несуть відповідальність, чітке визначення у нормативно-правових актах обов'язків суб'єктів, які безпосередньо займаються управлінням суспільними справами, відповідають

за якість послуг, наданих державою, забезпечують інформування громадськості щодо важливих змін, забезпечення виконання законодавства щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні, узгодження концепції забезпечення справедливості в суспільстві, в основі якої має бути модель створення умов для реалізації потреб та інтересів людей, а не розподілу благ у вигляді дотацій і пільг.

The peculiarities of the influence of modern transformation processes on the organization and functioning of the mechanism of the modern state are studied, the initial directions concerning the prospects of activity of this system of institutes are formulated. The article analyzes the challenges facing modern states, the deep processes taking place in society and law, which practically led to a discussion about the need to revise traditional ideas about the nation state as such and its individual elements. In accordance with the set research goal, the essence and features of the prospects of organization and functioning of the mechanism of the modern state are revealed and aspects of its transformation and development are analyzed.

It is determined that in the development and formation of the mechanism of the state at the present stage of state formation plays such an important factor as the role of the state in meeting the needs and interests of man in Ukraine. It was found that each state has passed its own special path of formation, which was influenced by many factors: historical events, the mentality of a particular society, the level of political and administrative elite. It is established that the functions of the state changed depending on the political regime, form of government, administrative-territorial system. The issues of ensuring the level of human needs and interests, the directions of social policy to ensure justice in society are relevant.

The opinion is substantiated that the key moment of formation of the modern state is the study and clarification of the features that characterize the social rule of law at the present stage of legal development.

Based on the study, it is established that meeting human needs and interests in Ukraine depends on such conditions as: the political will of the government to cooperate with civil society, the desire of government officials to study at the state, regional and local levels the needs and interests of people in a certain territory. are responsible, clearly define in regulations the responsibilities of entities directly involved in the management of public affairs, are responsible for the quality of services provided by the state, provide information to the public on important changes, ensure compliance with legislation on information society in Ukraine, coordination the concept of ensuring justice in society, which should be based on a model of creating conditions for the realization of the needs and interests of people, rather than the distribution of benefits in the form of subsidies and benefits.

Ключові слова: сучасна держава; механізми сучасної держави; державна влада; соціальна держава; забезпечення потреб та інтересів людини.

Key words: modern state; mechanisms of the modern state; state power; welfare state; meeting human needs and interests.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Події початку XXI століття показали, що класичне розуміння держави, засноване на принципах та уявленнях Вестфальського мирного договору та категоріях XVII століття, назавжди відійшли в минуле. Виклики, що стоять перед сучасними державами, глибинні процеси, що відбуваються в соціумі та праві, практично обумовили дискусію про необхідність ревізії традиційних уявлень про національну державу як таку та окремі її елементи. Глобалізація, яка пронизує всі сторони людської діяльності, в т. ч. державу і право, не залишила місця колишнім домінантам, на яких базувалося функціонування держави. Інтеграція в праві, що знаходить свій вияв в явищах гармонізації та уніфікації, ставить перед сучасними державами принципово нові завдання.

Особливої актуальності зазначена тенденція набула в державах, які здійснюють демократичні трансформації та правові реформи, в основі яких лежить принцип вестернізації, до яких відноситься й Україна. Для переважної більшості з них становлення і розбудова державності переплітається з необхідністю враховувати особливості поточного моменту, що, очевидно, ускладнює й без того надзвичайно складні завдання, що стоять перед ними.

У ході державотворчих процесів у такого роду державах одне з основних питань та проблем, які стоять перед ними з моменту їх утворення, є створення ефективного та адекватного державного механізму. Від того, наскільки останній відповідає своєму призначенню, значною мірою залежить успіх і самих держав, і реформ, які в них проводяться [13, с. 37-43].

Не останню роль у розвитку та становленні механізму держави на сучасному етапі державотворення відіграє такий важливий чинник як роль держави в забезпеченні потреб та інтересів людини в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.

Зазначені питання отримали певне відображення в працях багатьох як вітчизняних (В.Сіренка, С.Рудницького, О.Філонова, К.Волинки, О.Оболєнського, О.Фрицького, Ю.Тодики, В.Погорілки, Л.Наливайка, Г.Атаманчука), так і зарубіжних авторів (Е.Григоніса, В.Нерсисянца, Ю.Тихомирова, В.Чиркіна, Ф.Фукуяма та інших).

Однак питання перспектив існування механізмів сучасної держави не отримали належного обґрунтування. У статті 1 Конституції України зазначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Це визначення дали на перспективу, окреслили плани на майбутнє. Крім того, політичне життя доводить, що представники органів влади часто провадять політику, яка не забезпечує виконання державою функцій, закріплених законодавством. У деяких сферах суспільного життя функції держави не відповідають потребам людини. Міжнародна і внутрішня ситуація в Україні зумовлюють потребу переосмислити роль держави для українського суспільства. Актуальними є питання про рівень забезпечення потреб та інтересів людини, про напрями соціальної політики щодо гарантування справедливості в суспільстві.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розкриття сутності та особливостей перспектив організації та функціонування механізму сучасної держави та аналіз аспектів його трансформації й розвитку. Досягнення даної мети зумовлює вирішення таких дослідницьких завдань як: визначити становлення механізму держави на сучасному етапі державотворення, з'ясувати чинники, які вплинули на шлях становлення держави, обґрунтувати думку про те, що ключовим моментом становлення сучасної держави є вивчення та обґрунтування особливостей, якими характеризується соціальна правова держава на сучасному етапі правового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Кожна держава пройшла свій особливий шлях становлення, на який вплинуло багато чинників: історичні події, ментальність певного суспільства, рівень політико-адміністративної еліти. Її функції змінювалися залежно від політичного режиму, форми правління, адміністративно-територіального устрою. У постсоціалістичних державах у політичних системах спочатку відбулися формальні зміни. Наприклад, у конституціях закріпили нові демократичні відносини у суспільстві, яких на практиці ще не було. Частина з них з часом стала реальністю, а деякі так і залишилися нереалізованими, оскільки для цього не було відповідних умов і бажання ані у представників влади, ані в суспільства.

Багато науковців вважає, що інтерес – це усвідомлена потреба. Вона визначається як об'єктивна необхідність людини в певних речах, цінностях чи умовах, важливих для її життя. На думку В. Сіренка, інтерес – це не тільки усвідомлена необхідність забезпечення потреб, а й способи, можливості їх задоволення через цілеспрямовану діяльність [9, с. 30]. Потреба виникає в індивіда внаслідок його об'єктивного становища, а інтерес означає можливості її задоволення. Інтереси мають такі ознаки, як множинність, суперечливість, мінливість, зв'язок із діяльністю. Реалізовані інтереси зумовлюють виникнення нових потреб. У такий спосіб вони є чинниками багатьох суспільних змін [8, с. 55]. Кожна людина визначає важливі для себе потреби й інтереси. Частина з них вона може забезпечити самостійно, решта потребує співпраці й узгодженості з іншими членами суспільства. Певні може забезпечити лише держава (власне, для цього й була створена така політична організація). Цей рівень забезпечення потреб та інтересів людей є найскладнішим, оскільки необхідно спочатку визначити їх відносно окремих осіб, потім – загальносуспільні й лише тоді – державні. Крім того, важливо оптимально узгодити ці три види і правильно визначити пріоритети.

Одним із завдань держави, про яке йдеться у багатьох теоріях її створення, є забезпечення справедливості в суспільстві. Цю функцію можна виконувати різними способами. Наприклад, часто це робиться з допомогою соціальної політики, спрямованої на забезпечення певного рівня життя незахищеним верствам населення.

Державна політика в кожній сфері суспільних відносин повинна мати концепцію розвитку. Для формування і реалізації ефективної соціальної політики в Україні необхідно зробити акцент на справедливість в оплаті праці. Для цього слід переглянути посадові інструкції, в яких треба чітко визначити функції, обов'язки та відповідальність, а тоді вже гідну оплату праці. Треба удосконалити класифікатор професій. Нелогічною є ситуація, коли більшість вищих навчальних закладів готує спеціалістів тих професій, яких немає у класифікаторі. Відповідно потім цим людям складно знайти роботу за фахом. Держава має всі необхідні механізми, щоб визначити, яку кількість і яких спеціалістів потребують різні галузі господарства. Необхідно створити сприятливі умови для збільшення кількості кваліфікованих працівників, робітників, підвищити престижність важливих професій. Справедливість виявлятиметься в тому, що особа, яка добре навчалася, працюватиме за фахом, матиме гідну зарплату і рівень життя. Для ефективного розвитку держави потрібно проаналізувати потреби та інтереси людей, забезпечити необхідні умови для їх реалізації, встановити чіткі правила, зрозумілі для всіх, і в такий спосіб створити справедливую соціальну систему. Допомога, дотації, пільги для найуразливіших верств населення – це лише один з аспектів соціальної політики. В умовах значної корупції

в українському суспільстві пільги часто отримують особи, які не мають нагальної потреби в них. Крім того, політика в соціальній сфері, де основою є використання бюджету, привчає громадян пасивно чекати на допомогу держави. Тоді як вона має створювати умови, сприяти розвитку особистої ініціативи громадян, а в разі порушення їх прав – захищати інтереси. Як зазначає український науковець В. Гесць, “уряд повинен витрачати ресурси економіки не на пільги, а на розвиток інфраструктурних об’єктів, які дозволять реалізувати нові економічні проекти” [4]. Соціальна держава має бути заснована на потребах та інтересах людей, їх трудовому та інтелектуальному потенціалі.

Загалом українські вчені розглянули більшість зазначених проблем, зокрема, в системі Національної академії наук України функціонують інститути, дослідження яких охоплюють майже всі сфери життя суспільства. Питання полягає лише в бажанні влади і науковців працювати разом задля ефективного розвитку держави, яка зможе стати рівноправним членом Європейського Союзу.

Отже, забезпечення потреб та інтересів людини в Україні залежить від таких умов:

1. Політичної волі влади співпрацювати з громадянським суспільством.
2. Бажання представників влади вивчати на державному, регіональному та місцевому рівнях потреби та інтереси людей на певній території, за розвиток якої вони несуть відповідальність.
3. Чітке визначення у нормативно-правових актах обов’язків суб’єктів, які безпосередньо займаються управлінням суспільними справами, відповідають за якість послуг, наданих державою, забезпечують інформування громадськості щодо важливих змін.
4. Забезпечення виконання законодавства щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні. Зворотній зв’язок є важливою умовою для визначення реальної ситуації щодо якості послуг, які надає держава.
5. Узгодження концепції забезпечення справедливості в суспільстві, в основі якої має бути модель створення умов для реалізації потреб та інтересів людей, а не розподілу благ у вигляді дотацій і пільг [6].

Результати проведених досліджень свідчать, що ніякі, навіть найбільш вдалі й апробовані в інших країнах моделі і системи регулювання суспільних відносин автоматично не дають запланованого результату в Україні. Безумовно, на це впливає безліч чинників, однак найважливіший з них – кадровий. Нині важливою є підготовка професійних управлінців, які повинні бути відповідальними особами, котрі справді цікавляться потребами та інтересами людей, відчують моральний і юридичний обов’язок сприяти їхньому добробуту; мають відповідні знання, особливо з політології, права, економіки, бо без розуміння процесів, закономірностей, які відбуваються в соціумі, не можна керувати суспільними справами; готові вести моніторинг результатів своїх рішень, проєктів, програм, які діють на відповідній території, і що найважливіше – швидко реагувати й коригувати їх; вміти розставляти пріоритети щодо потреб та інтересів окремої особи, громади і держави в цілому.

Також, ключовим моментом становлення сучасної держави є вивчення та з’ясування особливостей, якими характеризується соціальна правова держава на сучасному етапі правового розвитку.

В антології лібералізму провідні вітчизняні науковці, на нашу думку, дають дещо радикальне, але слушне визначення, характеризуючи поняття держави: “Держава, вдаючись до страт, робить те, від чого холоде кров у жилах людини: вона планомірно й методично здійснює вбивства. Держава – це організація економічно сильних і заможних для придушення й експлуатації економічно слабких і незаможних. Держава – це несправедливі війни, що призводять до підкорення та поневолення слабких і невеликих народностей великими й могутніми націями. Держава завжди ґрунтується на силі та саме її вона ставить понад усе; як утілення сили, вона вимагає від усіх поклоніння перед нею” [12, с. 132].

Варто звернути увагу на те, що в умовах сьогодення саме правова держава є важливим етапом у розширенні свободи суспільства та людини (зокрема, її прав). Слід підкреслити, що концепція правової держави має тривалу й повчальну історію. Ще за давніх часів почався пошук справедливості, принципів, форм і конструкцій взаємозв’язку, взаємодії та взаємодоповнення влади і права. Погляди на державу і право, місце й роль останнього в суспільстві поступово викристалізували ідею розумності й справедливості такої форми політичної влади, за якої життя людей регулюється правом, котре за підтримки державної влади стає самостійною владною силою [2, с. 438–467].

Практичне значення концепції правової держави зумовлюється тим, що вона концентрує, втілює прогресивні здобутки людства у державно-правовій сфері. Вже саме поняття правової держави є загальноцивілізаційним надбанням, загальнолюдською цінністю політико-юридичної практики.

Концепція правової держави дає відповідні гуманістичні орієнтири для вдосконалення й розвитку сучасної демократичної держави (зокрема, в Україні), спрямовує у відповідний спосіб основні напрями діяльності різних державних органів.

Питання створення належного державного механізму неодноразово піднімалось українськими вченими-конституціоналістами, серед яких М. Баймуратов, Ю. Бисага, Ю. Волошин, М. Орзіх, В. Шаповал, О. Фрицький та ряд інших. Однак ініціатива щодо проведення конституційної реформи знову поставила на порядок денний питання удосконалення державного механізму, оскільки в її основі є саме зміни в формі державного правління, а отже, в державному механізмі. Саме тому виникає необхідність звернення до проблеми належного доктринального забезпечення такої неоднозначної категорії, як державний механізм.

Під механізмом держави в сучасній теорії права та конституційному праві розуміють певну структуру державної влади. Сам термін “державна влада” – очевидна абстракція, яка не існує в реальності. В конкретних проявах соціуму державна влада проявляє себе через діяльність державних органів і державних службовців. Державні органи та державні службовці виконують державні функції і складають “апарат” держави в широкому сенсі цього слова.

У конституційному праві, державознавстві та теорії права немає очевидної єдності в думках щодо того, що є механізм держави. На те чи інше трактування механізму держави впливають наукові уподобання дослідників, політико-правові традиції держави, віднесеність до правової сім'ї тощо. Для повноти сприйняття категорії "механізм сучасної держави" необхідно розглянути деякі з найбільш поширених визначень цього феномену.

При цьому, як показує аналіз сучасних досліджень, термін "механізм" використовується переважно дослідниками теорії права. Так, український дослідник К. Волинка стверджує, що "механізм держави – це цілісна ієрархічна система всіх державних організацій, які практично здійснюють завдання та функції держави" [3].

У дослідженнях з конституційного права автори уникають цієї категорії. Так, Олег Фрицький пише про "конституційно-правові основи організації і здійснення державної влади" [14], хоча по суті предмет його аналізу не виходить за межі категорії "державний механізм". Інший український дослідник Віталій Журавський веде мову про "конституційну систему державних органів України" [5, с. 125], хоча знову ж таки мова йде по суті про державний механізм. Однак болгарський дослідник Стефан Стойчев аналізує державну організацію, знову ж таки не виходячи за сферу державного механізму [11, с. 87].

З огляду на вищенаведене, механізм держави можна охарактеризувати наступними сутнісними рисами. Насамперед, слід звернути увагу на те, що він складається з особливого складу індивідумів, що здійснюють реалізацію публічно владних повноважень.

Іншою важливою складовою для розуміння механізму сучасної держави є те, що він являє собою систему державних органів та установ, пов'язаних ієрархічною підпорядкованістю і здатних відповідно до нормативних приписів здійснювати дії, що становлять монополію держави. І, нарешті, не менше значення має те, що для забезпечення своїх державно-владних повноважень державний механізм має всі необхідні організаційні засоби, безпосередні засоби примусу, які відповідають даному історичному етапу розвитку соціуму та типу держави.

У цілому, як показує аналіз думок та досліджень з цього питання, механізм держави в основному залежить від цілей, викликів, що стоять перед даною, конкретною державою, та вимог сучасності, що стоять перед будь-якою сучасною державою, а також способів управління різного роду процесами в соціумі. Говорячи про моделі державного механізму, слід звернути увагу на ступінь відкритості або, навпаки, закритості системи управління. Якщо застосувати до механізму держави теорію організації, запропоновану французьким дослідником та одним з засновників сучасної теорії управління Анрі Файолем ще на початку XX століття, то загальний результат буде мати наступний вигляд [16, с. 57]. Держава, як універсальна організація управління, що базується на потребах відповідного соціуму, ґрунтується на певній сукупності основоположних принципів.

Насамперед, мова йде про структурні принципи, що вибудовують різномірні відносини у відповідну стійку систему з чітко визначеними елементами та взаємозв'язками між ними. Серед такого роду принципів ми виділяємо розподіл праці, що на конституційному рівні знаходить вираження в принципі розподілу влад та відповідній йому системі "стримувань і противаг".

Наступний за значенням принцип – це єдність та відповідність мети і керівництва, тобто цілям, які ставить перед собою відповідна система, повинна відповідати належна управлінська структура.

Серед такого роду основоположних принципів виділяється співвідношення централізації і децентралізації, причому для кожної конкретної держави в певних історичних умовах існує оптимальний баланс між централізацією і децентралізацією, про що зокрема свідчать трансформаційні процеси в Україні та поступова зміна такого балансу в бік децентралізації.

Особливе значення для належного функціонування демократичного механізму має принцип чіткої залежності влади і відповідальності. Очевидно, що між ними повинна існувати стійка взаємозалежність, про що знову ж таки свідчить досвід України, де налагодити такий зв'язок поки що не вдається.

Ну і нарешті, повинна існувати ієрархічна система державного управління, яка заснована на підпорядкуванні вищим ланкам державного механізму нижчих.

Наступна група принципів пов'язана з процесами управління, на яких заснований відповідний державний механізм. До такого роду принципів ми насамперед відносимо: справедливість, дисципліну, принцип належної винагороди, принцип єдності відповідної групи і, нарешті, принцип підпорядкування головній меті, згідно з якою функціонує даний державний механізм.

Однією з основних проблем у державах, що здійснюють демократичну трансформацію та вестернізацію національних правових систем, є вибір та інституціоналізація певної моделі державного механізму. Практика розвинених держав та теорія конституціоналізму свідчать, що вибір моделі державного механізму залежить від ряду об'єктивних факторів. До них насамперед відносяться географічне розташування, а отже, вплив держав-сусідів, та культурно-історична і правова спадщина, яка в т. ч. знаходить вираження в правовій культурі й особливо в її девіаціях [1, с. 88-93].

Державний механізм за сучасних умов та викликів глобалізації і правової інтеграції, незалежно від його специфічних елементів, має відповідати певним вимогам. До такого роду вимог насамперед відносяться: націленість на досягнення мети, яка стоїть перед державним механізмом; ефективність, тобто досягнення мети найкращим чином, в найбільш короткі терміни і з найменшими затратами; іманентна здатність до розвитку та модернізації [15, с. 124].

Сучасні моделі державного механізму можна класифікувати не тільки за ознакою відкритості або закритості. В останні десятиліття XX ст. рядом дослідників було розроблено декілька принципово нових моделей державного управління: новий державний менеджмент, нова інституційна теорія, концепція

політичних мереж, синергетичний підхід тощо. Зокрема, синергетичний підхід передбачає наявність певного “некласичного” і нелінійного розвитку соціальної системи. По відношенню до державного управління в контексті функціонування державного механізму цей підхід передбачає наявність декількох основних принципів. Насамперед, мова йде про знання законів самоорганізації, що, у свою чергу, дозволяє втручатися в діяльність систем і певним чином управляти ними. Крім того, процес управління в режимі самоорганізації можна звести до виявлення закономірностей, що відбуваються в системах еволюційних змін.

Сукупність усіх вищевикладених положень у принципі дозволяє розглядати державний механізм з позицій феномену в праві, враховуючи при цьому суб’єктивний вплив чинників громадянського суспільства, правової культури тощо.

Досвід функціонування сучасних держав свідчить, що система державних інституцій будується залежно від поточних потреб та історичних традицій тієї чи іншої конкретної держави. На початку ХХІ сторіччя в ряді держав Європи відбуваються системні реформи, пов’язані з модернізацією державних механізмів, з огляду на принципово нові умови сучасності (глобалізація, євроінтеграція тощо). Їх проведення пов’язується зі зміною балансу держави і громадянського суспільства, входженням ряду держав в так звану постіндустріальну епоху та інтеграційним проектом в рамках Європейського Союзу.

Проблеми реформування державних механізмів у такому контексті зводяться до розв’язання ряду питань. Насамперед актуальною є проблема розмежування між громадським та приватним секторами. Причому, якщо в усталених демократіях, зі стійкими правовими системами та традиціями вона в основному вирішена, то для так званих держав молодшої демократії вона є чи не основною. Однією з принципових проблем, що вирішується протягом останніх трьох десятиріч, є пошук раціонального балансу між централізацією і децентралізацією, про що свідчать реформи у Франції та Великій Британії. Зважаючи на відомі вади демократичного правління, актуальним є відображення адекватної структури суспільних та державних інститутів з урахуванням інтересів різних меншин. У цьому контексті надзвичайною актуальністю відзначається пошук ефективної координації дії державних і недержавних організацій зі сфери громадянського суспільства. Проблеми людського фактору в організації державного механізму зводяться до виділення сутності обов’язків і відповідальності державних службовців. Врешті-решт, вся проблематика знаменує собою пошук найкращої організації управління державою [10, с. 235].

У чинній Конституції України встановлені основи організації влади, повноваження державних структур, затвердження і виконання бюджету, порядок формування органів держави тощо. Ці конституційні положення надають можливість забезпечити стабільність влади, стійкість владних інститутів, послідовно реалізувати функції держави, державних органів, ефективно використовувати методи правового впливу держави на суспільство, підтримувати баланс елементів влади шляхом залучення громадян до управління державними справами.

Отже, теорія механізму Української держави залишається недостатньо розробленою та дослідженою, що, на наш погляд, є значною прогалиною і в науці конституційного права з огляду на те, що саме механізм Української держави є одним із невід’ємних її атрибутів.

Такий стан проблеми обумовлений насамперед змістом самої Конституції України. Якщо проаналізувати окремі її положення, то можна говорити про ігнорування законодавцем терміна “механізм” при викладенні конституційних приписів. Разом із цим існує велика кількість положень, які містять регламентацію окремих частин механізму Української держави, що надає конституційно-правових ознак явищу, яке розглядається. Тобто, виходячи із загальнотеоретичних ознак механізму держави взагалі, можна говорити про конституційну природу цього явища.

“Механізм держави” включає в себе чотири складові: 1) правову – сукупність правових норм, що визначають систему державних інституцій, їх повноваження, форми і методи діяльності, способи реалізації завдань і функцій держави; 2) структурну – сукупність державних організацій: органів держави, державних підприємств, державних установ; 3) функціональну – система визначених функцій, для реалізації яких створені відповідні державні організації; 4) інструментальну – система визначених законодавством повноважень, способів, методів, прийомів й засобів реалізації державних функцій. Ці складові знаходяться у взаємозв’язку і взаємозалежності [7, с. 430-436].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Державний механізм повинен ефективно функціонувати, інакше вирішення політичних, економічних та соціальних завдань є не результативним. Для цього важливо дотримуватися таких умов: забезпечувати стабільність влади та стійкість конституційних інститутів; послідовно виконувати функції, покладені на державні органи; правильно використовувати методи правового регулювання в економічній, соціальній і політичній сферах; підтримувати баланс елементів механізму держави; сприяти демократизації влади й широкій участі громадян в управлінні державними справами. Механізм Української держави є одним з найважливіших і невід’ємних її атрибутів. Відповідно наявність механізму забезпечує зовнішній прояв сутності держави – її функціонування.

Література.

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. М. : Издательство: Омега-Л, 2004. С. 88–93.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 672 с.
3. Волинка К. Г. Теорія держави і права. URL : <http://textbooks.net.ua/content/view/2317/31/>.

4. Геец В. Нарастивая социальные программы, мы ухудшаем перспективы развития страны: *Интервью Аблаевой Тамилы*. URL : <http://www.eizvestia.com/fin/full/23474>.
5. Конституційне право України / за ред. Ю. М. Тодики та В. С. Журавського. К. : Ін Юре, 2002. С. 305.
6. Кукуруз О. Роль держави з забезпеченні потреб та інтересів людини в Україні. *Віче*. 2013. № 22. URL: <http://www.viche.info/journal/3948>.
7. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Х. : Право, 2009. 598 с.
8. Рудницький С. Сучасні інтерпретації категорії “інтерес” у суспільно орієнтованих науках в Україні. *Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації*: журн. Ун-ту “Україна” та Всеукр. асоціації політ. наук. 2012. № 2. С. 49–55.
9. Сіренко В. Ф. Інтереси і влада: монографія. К.: Оріяни, 2006. 536 с.
10. Сморгунов Л. В. Современная сравнительная политология. М. : РОССПЭН, 2002. 379 с.
11. Стойчев С. Конституционно право. София : Сиела, 2002. 95 с.
12. Філонов О. В., Суботін В. М., Пашутін В. В., Тодоров І. Я. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 215 с.
13. Фолес А.М. Механізм сучасної правової держави: доктринальні аспекти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 3. С. 37-43.
14. Фрицький О. Ф. Конституційне право України. К. : Юрінком Інтер, 2002. 227 с.
15. Чиркин В. Е. Современное государство. М. : “Международные отношения”, 2001. С. 238.
16. Fayol Henri. General and Industrial Management. Pitman, 1949. 110 p.

References.

1. Atamanchuk, G. V. (2004), *Teoriya gosudarstvennogo upravlenija* [Government theory], Izdatel'stvo: Omega-L, Moscow, Russia.
2. Bostan, L. M. and Bostan, S. K. (2004), *Istoriia derzhavy i prava zarubizhnykh krain* [History of the state and law of foreign countries], Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
3. Volynka, K. H. (2003), *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of state and law], MAUP, Kyiv, Ukraine, available at: <http://textbooks.net.ua/content/view/2317/31/> (Accessed 10 June 2021).
4. Geec, V. (2007), “By increasing social programs, we worsen the country's development prospects”, Interview with Tamila Ablaeva, available at: <http://www.eizvestia.com/fin/full/23474> (Accessed 10 June 2021).
5. Todyky, Yu. M. and Zhuravskoho, V. S. (2002), *Konstytutsiine pravo Ukrainy*, [Constitutional law of Ukraine], In Yure, Kyiv, Ukraine.
6. Kukuruz, O. (2013), “The role of the state in ensuring human needs and interests in Ukraine”, *Viche*, vol. 22, available at: <http://www.viche.info/journal/3948> (Accessed 10 June 2021).
7. Nalyvaiko, L. R. (2009), *Derzhavnyi lad Ukrainy: teoretyko-pravova model* [State system of Ukraine: theoretical and legal model], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
8. Rudnytskyi, S. (2012), “Suchasni interpretatsii katehorii “interes” u suspilno oriietovanykh naukakh v Ukraini”, *Education of the region. Political science, psychology, communications*, vol. 22, pp. 49-55.
9. Sirenko, V. F. (2006), *Interesy i vlada* [Interests and power], Oriiany, Kyiv, Ukraine.
10. Smorgunov, L. V. (2002), *Sovremennaja sravnitel'naja politologija* [Modern comparative political science], ROSSPJeN, Moscow, Russia.
11. Stojchev, S. (2002), *Konstitucionno pravo* [Constitutional law], Siela, Sofija, Bulgaria.
12. Filonov, O. V. Subotin, V. M. Pashutin, V. V. and Todorov, I. Ya. (2008), *Prava liudyny ta yikh zabezpechennia v umovakh suspilnykh zmin* [Human rights and their provision in the context of social change], Znannia, Kyiv, Ukraine.
13. Foles, A.M. (2013), “Mekhanizm suchasnoi pravovoi derzhavy: doktrynalni aspekty”, *Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, vol. 3, pp. 37-43.
14. Frytskyi, O. F. (2002), *Konstytutsiine pravo Ukrainy* [Constitutional law of Ukraine], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
15. Chirkin, V. E. (2001), *Sovremennoe gosudarstvo* [Modern state], Mezhdunarodnye otnosheniya, Moscow, Russia.
16. Fayol, H. (1949), *General and Industrial Management*, Pitman, London, UK.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2021 р.